Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

5. studenoga 2014.*

„Prethodno pitanje – Socijalna politika – Okvirni sporazum o radu s nepunim radnim vremenom – Načelo zabrane diskriminacije – Kolektivni ugovor koji predviđa doplatak za uzdržavano dijete – Izračun doplatka koji se isplaćuje radnicima s nepunim radnim vremenom prema načelu prorata temporis“

U predmetu C-476/12,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Oberster Gerichtshof (Austrija), odlukom od 13. rujna 2012., koju je Sud zaprimio 24. listopada 2012., u postupku

Österreichischer Gewerkschaftsbund

protiv

Verband Österreichischer Banken und Bankiers,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, predsjednik vijeća, S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits (izvjestitelj) i M. Berger, suci,

nezavisna odvjetnica: E. Sharpston,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 25. rujna 2013.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Österreichischer Gewerkschaftsbund, A. Ehm, *Rechtsanwalt*,

— za Verband Österreichischer Banken und Bankiers, B. Hainz, *Rechtsanwalt*,

— za Europsku komisiju, B. Eggers i D. Martin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 13. veljače 2014.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 4. Okvirnog sporazuma o radu s nepunim radnim vremenom zaključenog 6. lipnja 1997. (u daljnjem tekstu: Okvirni sporazum o radu s nepunim radnim vremenom) koji se nalazi u prilogu Direktivi Vijeća 97/81/EZ od 15. prosinca 1997. o Okvirnom sporazumu o radu s nepunim radnim vremenom koji su sklopili UNICE, CEEP i ETUC (SL 1998, L 14, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 131.), kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 98/23/EZ od 7. travnja 1998. (SL L 131, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 137.; u daljnjem tekstu: Direktiva 97/81), kao i na tumačenje članka 28. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

2 Zahtjev je postavljen u okviru spora između Österreichischer Gewerkschaftsbund (austrijskog saveza sindikata) i Verband Österreichischer Banken und Bankiers (udruženja austrijskih banaka i bankara, u daljnjem tekstu: VÖBB), u pogledu doplatka za uzdržavano dijete koji se isplaćuje na temelju kolektivnog ugovora primjenjivog na zaposlenike banaka i bankare (u daljnjem tekstu: CCBB).

Pravni okvir

Propisi Unije

3 U skladu s člankom 1. točkom (a), svrha je Okvirnog sporazuma o radu s nepunim radnim vremenom „omogućiti uklanjanje diskriminacije radnika s nepunim radnim vremenom i poboljšati kvalitetu rada s nepunim radnim vremenom“.

4 Članak 4. tog Okvirnog sporazuma naslovljen „Načelo nediskriminacije“ predviđa:

„1. Što se tiče uvjeta zapošljavanja, radnici s nepunim radnim vremenom ne smiju se tretirati na manje povoljan način od usporedivih radnika s punim radnim vremenom samo zato što rade s nepunim radnim vremenom, osim ako je različito postupanje opravdano objektivnim razlozima.

2. Prema potrebi se primjenjuje načelo *pro rata temporis*.

[...]“

Austrijski propisi

5 Članak 19.d Zakona o radnom vremenu određuje:

„1. Riječ je o radu s nepunim radnim vremenom ako je ugovoreno tjedno radno vrijeme u prosjeku kraće od uobičajenog tjednog radnog vremena ili najkraćeg uobičajenog tjednog radnog vremena predviđenog odredbama primjenjivog kolektivnog ugovora.

[...]

6. Radnici s nepunim radnim vremenom ne mogu zbog toga biti stavljeni u nepovoljniji položaj od radnika s punim radnim vremenom, ne dovodeći u pitanje objektivne razloge koji opravdavaju drugačije postupanje [...]

7. U slučaju spora, poslodavac mora dokazati da do stavljanja u nepovoljniji položaj nije došlo zbog rada s nepunim radnim vremenom.“

6 U skladu s Poglavljem III. CCBB-a naslovljenog „Socijalna davanja“, „doplaci za kućanstvo i doplaci za uzdržavano dijete dodjeljuju se kao socijalna davanja“.

7 Članak 21. stavak 2. CCBB-a naslovljen „Doplatak za kućanstvo“ predviđa:

„2. Doplaci za kućanstvo za [...] radnike s nepunim radnim vremenom računaju se dijeljenjem iznosa primjenjivog na radnike s punim radnim vremenom [...] s uobičajenim radnim vremenom predviđenim kolektivnim ugovorom (to jest 38,5 sati) i množenjem rezultata brojem ugovorenih tjednih radnih sati“.

8 Članak 22. CCBB-a naslovljen „Doplatak za uzdržavano dijete“ glasi kako slijedi:

„1. Radnici imaju pravo na doplatak za uzdržavano dijete za svako uzdržavano dijete za koje ostvaruju pravo na zakonski obiteljski doplatak, te za koji podnesu dokaz da su ga ostvarili. [...]

[…]

4. Članak 21. stavak 2. [...] primjenjuje se po analogiji na doplatke za uzdržavano dijete“.

Glavni postupak i prethodna pitanja

9 Österreichischer Gewerkschaftsbund podnio je, kao tijelo nadležno za zaposlenike u austrijskom bankarskom sektoru, zahtjev na temelju posebnog postupka predviđenog u članku 54. stavka 2. Zakona o nadležnostima i postupku u području socijalne sigurnosti i radnog prava (Arbeits- und Sozialgerichtsgesetz, BGBl. 104/1985).

10 Cilj je tog zahtjeva, podnesenog protiv VÖBB-a, kao tijela nadležnog za zastupanje poslodavaca austrijskog bankarskog sektora, utvrđenje Oberster Gerichtshofa (Vrhovnog suda) da zaposlenici s nepunim radnim vremenom na koje se primjenjuje CCBB imaju pravo na punu isplatu doplatka za uzdržavano dijete predviđenog u članku 22. stavku 1. tog kolektivnog ugovora, a ne samo na iznos izračunan *pro rata* prema trajanju njihovog radnog vremena.

11 U tim je okolnostima, zbog sumnji u doseg načela *prorata temporis*, u pred njim pokrenutom postupku Oberster Gerichtshof odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1) Primjenjuje li se (prema potrebi) načelo *prorata temporis*, čija je primjena predviđena u članku 4. stavku 2. [Okvirnog sporazuma o radu s nepunim radnim vremenom], zbog naravi tog davanja na doplatak za uzdržavano dijete koju poslodavac isplaćuje izvršavajući kolektivni ugovor kao socijalno davanje, čija je svrha djelomično nadoknaditi troškove uzdržavanja koje roditelji imaju za dijete za koje im se taj doplatak isplaćuje?

2) U slučaju da je odgovor na prvo pitanje niječan:

Treba li članak 4. stavak 1. [Okvirnog sporazuma o radu s nepunim radnim vremenom] tumačiti na način da je, s obzirom na široku diskrecijsku ovlast kojom raspolažu socijalni partneri kada utvrđuju cilj socijalne i ekonomske politike kao i sredstva za njegovo ostvarenje, nejednako postupanje prema radnicima s nepunim radnim vremenom koje je posljedica smanjenja prava na doplatak za uzdržavano dijete, zbog trajanja njihovog radnog vremena, objektivno opravdano ako se utvrdi da zabrana proporcionalnog izračuna

a) otežava odnosno čini nemogućim zapošljavanje s nepunim radnim vremenom namijenjeno roditeljima, ili dodatno zapošljavanje tijekom roditeljskog dopusta,

b) dovodi do narušavanja tržišnog natjecanja zbog povećanog financijskog tereta koji moraju snositi poslodavci koji zapošljavaju veći broj radnika s nepunim radnim vremenom i do veće nesklonosti poslodavaca da zapošljavaju radnike s nepunim radnim vremenom,

c) ima za učinak dovođenje u povoljniji položaj radnika s nepunim radnim vremenom koji imaju više ugovora o radu s nepunim radnim vremenom i kumuliraju više prava na davanje, poput doplatka za uzdržavano dijete na temelju kolektivnog ugovora, ili

d) za učinak ima dovođenje u povoljniji položaj radnika s nepunim radnim vremenom jer raspolažu s više slobodnog vremena nego radnici s punim radnim vremenom i mogu se prema tome lakše brinuti o svojoj djeci?

3) U slučaju niječnog odgovora na [prvo i drugo pitanje]:

Treba li članak 28. Povelje [Europske unije] o temeljnim pravima tumačiti na način da, u sustavu radnog prava u kojemu su ključne dijelove minimalnih normi na osnovi ocjene usklađenosti koje su u području socijalne politike kreirale visoko kvalificirane i na poseban način odabrane stranke kolektivnih ugovora, ništavost (u nacionalnom pravu) akcesornog pravila protivnog načelu nediskriminacije utvrđenog u kolektivnom ugovoru (konkretno pravila o proporcionalnom izračunu doplatka za uzdržavano dijete u slučaju rada s nepunim radnim vremenom) za posljedicu ima ništavost svih odredaba koje se odnose na to područje (to jest na doplatak za uzdržavano dijete) koje sadrže to pravilo u dotičnom kolektivnom ugovoru?“

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

12 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 4. stavak 2. Okvirnog sporazuma o radu s nepunim radnim vremenom tumačiti na način da se načelo *prorata temporis* primjenjuje na izračun iznosa doplatka za uzdržavano dijete koji radniku s nepunim radnim vremenom isplaćuje poslodavac izvršavajući kolektivni ugovor poput CCBB-a.

13 U tom pogledu, kao prvo, valja istaknuti da, prema podacima koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev u svom zahtjevu za prethodnu odluku, doplatak za uzdržavano dijete nije davanje koje je predviđeno zakonom i koje isplaćuje država. Isplaćuje ga poslodavac izvršavajući kolektivni ugovor koji su dogovorile ugovorne strane, u korist radnika koji imaju uzdržavanu djecu.

14 Iz toga proizlazi da se taj doplatak ne može kvalificirati kao „davanje iz sustava socijalne sigurnosti“ u smislu Uredbe (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti (SL L 166, str. 1.) (SL posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 160.), iako je cilj navedenog doplatka analogan određenim davanjima koja predviđa ta uredba.

15 U drugom redu valja ustvrditi da se, prema istim podacima koji su potvrđeni na raspravi, stranke u glavnom postupku slažu oko činjenice da je dotični doplatak dio naknade koja se isplaćuje radniku.

16 Ta kvalifikacija doplatka za uzdržavano dijete odgovara, kao što je istaknula nezavisna odvjetnica u točki 36. svojeg mišljenja, onoj koja proizlazi iz prava Unije. Naime, valja podsjetiti da se prema ustaljenoj sudskoj praksi i sukladno članku 157. stavku 2. UFEU-a kao naknada podrazumijeva redovita osnovna ili minimalna nadnica ili plaća te svako drugo primanje u gotovini ili u naravi koje radnik prima neposredno ili posredno od svojeg poslodavca u vezi sa zaposlenjem. Iz ustaljene sudske

prakse proizlazi da se pod tim pojmom podrazumijevaju sva primanja, sadašnja ili buduća, pod uvjetom da ih, makar i posredno, poslodavac plaća radniku u vezi sa zaposlenjem (vidjeti presudu Hliddal i Bornand, C-216/12 i C-217/12, EU:C:2013:568, t. 41. kao i navedenu sudsku praksu).

17 U tom kontekstu Sud je naglasio da pravna narav tih primanja nije od važnosti za primjenu članka 157. UFEU-a kad se ona dodjeljuju u vezi sa zaposlenjem (presuda Krüger, C-281/97, EU:C:1999:396, t. 16.).

18 Sud je također istaknuo da se, iako je točno da su razne vrste primanja koje odobrava poslodavac također u skladu s smjernicama socijalne politike, karakter naknade jednog davanja ne može se dovesti u pitanje kada radnik ima pravo na primitak predmetnog davanja od svojeg poslodavca zbog postojanja radnog odnosa (presuda Barber, C-262/88, EU:C:1990:209, t. 18.).

19 Međutim, kako je doplatak za uzdržavano dijete dio radnikove plaće, on je određen uvjetima radnog odnosa koji su ugovoreni između potonjega i poslodavca.

20 Iz toga slijedi da, ako je prema uvjetima tog radnog odnosa radnik zaposlen s nepunim radnim vremenom, treba smatrati da je izračun doplatka za uzdržavano dijete na temelju načela *prorata temporis* objektivno opravdan u smislu članka 4. stavka 1. Okvirnog sporazuma o radu s nepunim radnim vremenom i prikladan u smislu članka 4. stavka 2. tog Okvirnog sporazuma (vidjeti po analogiji presudu Heimann i Toltschin, C-229/11 i C-230/11, EU:C:2012:693, t. 34. kao i navedenu sudsku praksu).

21 U tom pogledu, s jedne strane, valja istaknuti da je jasno kako narav dotičnog davanja iz glavnog postupka nije zapreka primjeni članka 4. stavka 2. Okvirnog sporazuma o radu s nepunim radnim vremenom, jer je doplatak za uzdržavano dijete, koji je sastavni dio primanja koja se u novcu isplaćuju radniku, djeljivo davanje (vidjeti po analogiji presude Impact, C 268/06, EU:C:2008:223, t. 116., kao i Bruno i dr., C-395/08 i C-396/08, EU:C:2010:329, t. 34.).

22 S druge strane, valja podsjetiti da je Sud već primijenio načelo *prorata temporis* na druga davanja koja isplaćuje poslodavac i koja su vezana za radni odnos s nepunim radnim vremenom.

23 Stoga je Sud presudio da, u slučaju rada s nepunim radnim vremenom, nije suprotan europskom pravu ni izračun mirovine prema načelu *prorata temporis* (vidjeti u tom smislu presude Schönheit i Becker, C-4/02 i C-5/02, EU:C:2003:583, t. 90. i 91.), ni izračun plaćenog godišnjeg odmora prema istom načelu (vidjeti u tom smislu presude Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, C-486/08, EU:C:2010:215, t. 33., kao i Heimann i Toltschin, EU:C:2012:693, t. 36.).

24 Naime, u predmetima koji su doveli do navedenih presuda objektivno mjerilo koje je omogućilo proporcionalno umanjenje prava dotičnih radnika bilo je uzimanje u obzir rada s nepunim radnim vremenom u odnosu na ono s punim radnim vremenom.

25 Imajući u vidu sva prethodna razmatranja, na prvo prethodno pitanje valja odgovoriti da članak 4. stavak 2. Okvirnog sporazuma o radu s nepunim radnim vremenom treba tumačiti na način da se načelo *prorata temporis* primjenjuje na izračun iznosa doplatka za uzdržavano dijete koji radniku s nepunim radnim vremenom isplaćuje poslodavac izvršavajući kolektivni ugovor poput CCBB-a.

Drugo i treće pitanje

26 Uzimajući u obzir odgovor na prvo pitanje, nije potrebno odgovoriti na drugo i treće pitanje suda koji je uputio zahtjev.

Troškovi

27 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Članak 4. stavak 2. Okvirnog sporazuma o radu s nepunim radnim vremenom zaključenog 6. lipnja 1997., koji se nalazi u prilogu Direktivi Vijeća 97/81/EZ od 15. prosinca 1997. o Okvirnom sporazumu o radu s nepunim radnim vremenom koji su sklopili UNICE, CEEP i ETUC, kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 98/23/EZ od 7. travnja 1998., treba tumačiti na način da se načelo *prorata temporis* primjenjuje na izračun iznosa doplatka za uzdržavano dijete koji radniku s nepunim radnim vremenom isplaćuje poslodavac izvršavajući kolektivni ugovor poput ovoga koji se primjenjuje na austrijske zaposlenike banaka i bankare.

Potpisi